

CURS3

Amplificatoare operaționale liniare

Repetorul de tensiune (caz particular al amplificatorului neinversor $Z_2 = 0$, $Z_1 \rightarrow \infty$), figura 3.1

Calculam amplificarea de tensiune A_u

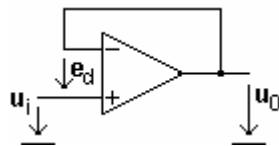

Figura 3.1.

$$\text{Avem relațiile: } u_0 = -A_0 e_d ; U_0 = e_d + u_i \text{ și } u_0 = A_u u_i \quad (3.1)$$

$$\text{Rezulta: } u_0 \left(1 + \frac{1}{A_0}\right) = u_i \text{ de unde se deduce: } A_u = \frac{A_0}{1 + A_0} \quad (3.2)$$

Calculul impedantei de intrare Z_{int}

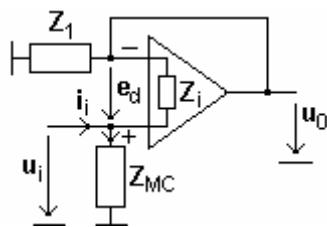

Figura 3.2

(Z_1 este de fapt impedanta de mod comun pe borna minus a AO)

$$\text{Avem: } u_0 = -A_0 e_d ; u_0 = A_u u_i$$

$$\Rightarrow Z_{int} = \frac{u_i}{i_i}, \text{ dar } i_i = \frac{u_i}{Z_{MC}} - \frac{e_d}{Z_i} = \frac{u_i}{Z_{MC}} + \frac{u_0}{A_0} \cdot \frac{1}{Z_i} = \frac{u_i}{Z_{MC}} + u_i \cdot \frac{A_0}{1 + A_0} \cdot \frac{1}{A_0 Z_i}$$

$$\Rightarrow \frac{1}{Z_{int}} = \frac{1}{Z_{MC}} + \frac{1}{Z_i(1 + A_0)} \Rightarrow Z_{int} = Z_{MC} \parallel (Z_i(1 + A_0))$$

Repetorul de tensiune realizat cu AOI este caracterizat de urmatorii parametri:

$$A_u = \frac{A_0}{1 + A_0} \Big|_{A_0 \rightarrow \infty} = 1 , \quad Z_{int} = \infty , \quad Z_{ies} = 0$$

Amplificatorul diferențial (figura 3.3)

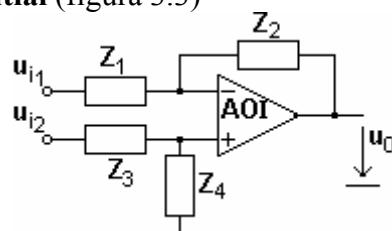

Figura 3.3

$$\begin{cases} u_{id} = u_{i1} - u_{i2} \\ u_{ic} = \frac{u_{i1} + u_{i2}}{2} \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} u_{i1} = u_{ic} + \frac{u_{id}}{2} \\ u_{i2} = u_{ic} - \frac{u_{id}}{2} \end{cases}$$

Tinand cont de formulele deduse la amplificatoarele in configuratie de inversor si neinversor, utilizand Teorema Superpozitiei deducem :

$$u_0 = -\frac{Z_2}{Z_1}u_{i1} + \frac{Z_4}{Z_3 + Z_4} \cdot \left(1 + \frac{Z_2}{Z_1}\right) \cdot u_{i2} = -\frac{Z_2}{Z_1} \left(u_{ic} + \frac{u_{id}}{2}\right) + \frac{Z_4}{Z_3 + Z_4} \left(1 + \frac{Z_2}{Z_1}\right) \cdot \left(u_{ic} - \frac{u_{id}}{2}\right)$$

(s-au inlocuit u_{i1} si u_{i2}).

$$\Rightarrow u_0 = \left[-\frac{Z_2}{Z_1} - \frac{Z_4}{Z_3 + Z_4} \left(1 + \frac{Z_2}{Z_1}\right) \right] \cdot \frac{u_{id}}{2} + \left[-\frac{Z_2}{Z_1} + \frac{Z_4}{Z_3 + Z_4} \left(1 + \frac{Z_2}{Z_1}\right) \right] \cdot u_{ic}$$

in cazul in care se pune conditia ca amplificarea de mod comun sa fie zero se deduc relatiile:

$$\left[-\frac{Z_2}{Z_1} + \frac{Z_4}{Z_3 + Z_4} \left(1 + \frac{Z_2}{Z_1}\right) \right] \rightarrow 0$$

$$Z_2 = \frac{Z_4(Z_1 + Z_2)}{Z_3 + Z_4} \equiv Z_2 Z_3 = Z_1 Z_4 \equiv \frac{Z_2}{Z_1} = \frac{Z_4}{Z_3}$$

$$\Rightarrow A_u = -\frac{Z_2}{Z_1} \left(u_{i1} - u_{i2}\right)$$

Impedantele de intrare trebuie sa fie egale $Z_{int1} = Z_{int2}$

$$\left. \begin{array}{l} Z_{int1} = Z_1 + Z_i \left| \frac{Z_2}{1 + A_0} \approx Z_1 \right. \\ 0 \downarrow \\ Z_{int2} = Z_3 + Z_4 \end{array} \right\} \Rightarrow Z_1 = Z_3 + Z_4$$

Aceasta conditie poate fi realizata cu schema din figura 3.4

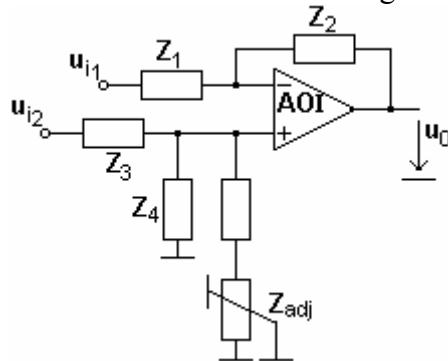

Figura 3.4

reglaj dificil + banda de trecere limitata \Rightarrow Se poate utiliza schema din figura 3.5

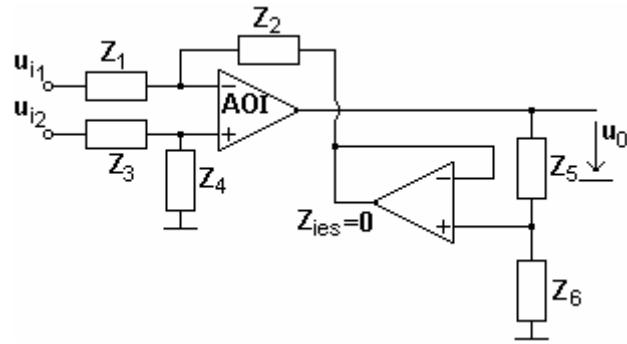

Figura 3.5

$$u_0 = u_{id} \left(-\frac{Z_2}{Z_1} \right) \cdot \frac{Z_5 + Z_6}{Z_6}$$

Observatie: Conditia de amplificator diferential poate fi indeplinita usor ($\frac{Z_2}{Z_1} = \frac{Z_4}{Z_3}$), reglajul amplificarii realizandu-se din Z_5 și Z_6 .

Alte scheme de amplificatoare diferențiale

A) Schemă utilizând două amplificatoare în configurație inversoare (anticipează amplificatorul sumator), figura 3.6

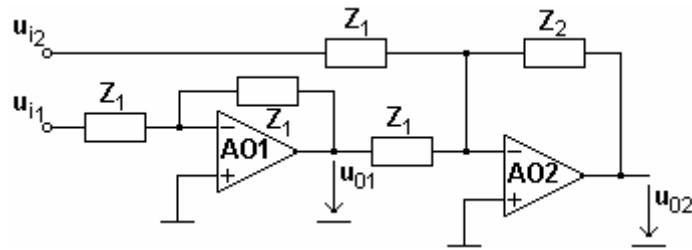

Figura 3.6

$$u_{01} = -\frac{Z_1}{Z_1} \cdot u_{i1} = -u_{i1}$$

Aplicând KI la borna inversoare la AO2 rezultă

$$\Rightarrow \frac{u_{i2}}{Z_1} + \frac{u_{01}}{Z_1} + \frac{u_{02}}{Z_2} = 0 \quad \Rightarrow \quad u_{02} = (u_{i2} - u_{i1}) \cdot \left(-\frac{Z_2}{Z_1} \right)$$

La această configurație impedanțele de intrare sunt egale $\approx R_1$

B) Schemă utilizând două amplificatoare în configurație neinversoare, figura 3.7

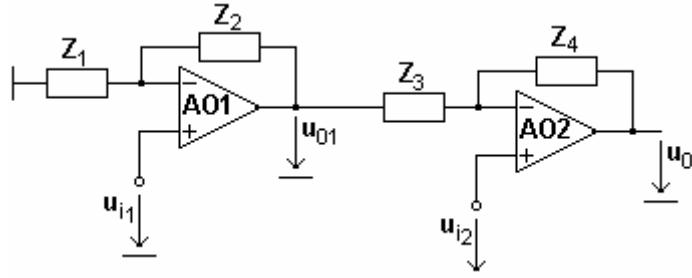

Figura 3.7

$$u_{02} = \left(1 + \frac{Z_4}{Z_3}\right) \cdot u_{i2} - \frac{Z_4}{Z_3} \cdot u_{i1} \cdot \left(1 + \frac{Z_2}{Z_1}\right)$$

$$A_{MC} = 0 \quad \Rightarrow \quad 1 + \frac{Z_4}{Z_3} = \frac{Z_4}{Z_3} \cdot \left(1 + \frac{Z_2}{Z_1}\right) \quad \Rightarrow \quad Z_1(Z_4 + Z_3) = Z_4(Z_1 + Z_2)$$

$$\Rightarrow \quad \frac{Z_1}{Z_2} = \frac{Z_4}{Z_3} \quad Z_{int1,2} \rightarrow \infty$$

Creșterea Z_{int} se poate realiza și utilizând un AO diferențial clasic cu două repetoare de tensiune, figura 3.8

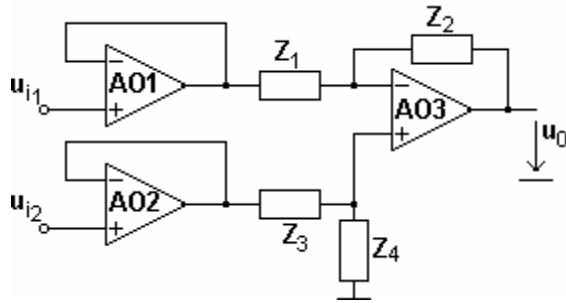

Figura 3.8

$Z_{int} \rightarrow \infty$ (AO1 și AO2 trebuie să aibă CMR f. mare)

Observatie: Schema anterioara păstrează totuși faptul că trebuie să fac două reglaje pentru AO3

C) Schema cu trei AO la care reglajul amplificării este independent de AO3, figura 3.9

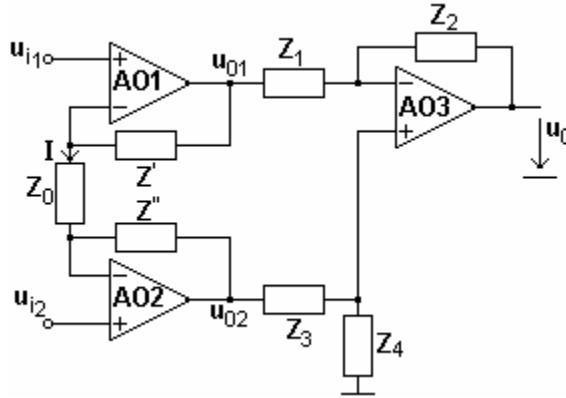

Figura 3.9

$$I = \frac{u_{01} - u_{02}}{Z' + Z_0 + Z''} = \frac{u_{i1} - u_{i2}}{Z_0} \text{ cu condiția: } \frac{Z_1}{Z_2} = \frac{Z_3}{Z_4} \text{ pentru AO3 rezulta:}$$

$$u_0 = -\frac{Z_2}{Z_1} \cdot (u_{01} - u_{02}) = -\frac{Z_2}{Z_1} (Z' + Z_0 + Z'') \cdot \frac{1}{Z_0} \cdot (u_{i1} - u_{i2}).$$

Pot calcula și altfel și anume cu Teorema Superpoziției :

$$u_{01} = u_{i1} \left(1 + \frac{Z'}{Z_0}\right) - u_{i2} \frac{Z'}{Z_0};$$

$$u_{02} = -u_{i1} \frac{Z''}{Z_0} + u_{i2} \cdot \left(1 + \frac{Z''}{Z_0}\right);$$

$$u_0 = -\frac{Z_2}{Z_1} \cdot (u_{01} - u_{02}) = -\frac{Z_2}{Z_1} \cdot \left(1 + \frac{Z' + Z''}{Z_0}\right).$$

Amplificatoare cu câștig reglabil

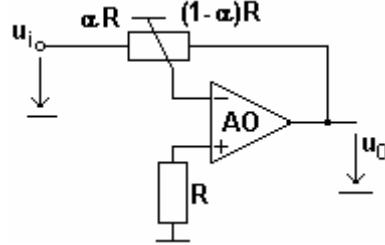

Figura 3.10

$A_u = -\frac{1-\alpha}{\alpha}$; $0 < \alpha < 1$; $\alpha \rightarrow 0 \Rightarrow Z_{int} \rightarrow 0$; $\alpha \rightarrow 1 \Rightarrow$ AO debitează curent mare.

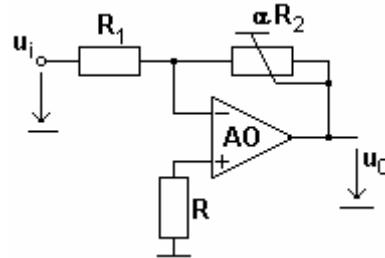

Figura 3.11

$$A_u = -\frac{\alpha R_2}{R_1}; \quad 0 < \alpha < 1; \quad Z_{int} = R_1 \text{ (fixă)}; \quad A_u \in \left(-\frac{R_2}{R_1}, 0\right).$$

Observatie: Se poate modifica amplificare și prin reglajul rezistentei R_1 .

Amplificator cu reglaj pe ieșire

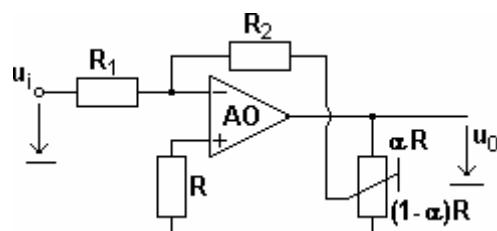

Figura 3.12

Echivalez schema :

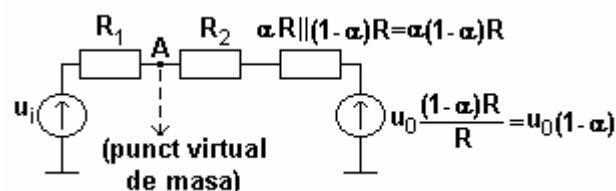

Figura 3.13

$$\text{KI in A : } \Rightarrow \frac{u_i}{R_1} = -\frac{u_0 \cdot (1-\alpha)}{R_2 + \alpha(1-\alpha)R};$$

$$A = \frac{u_0}{u_i} = -\frac{R_2 + \alpha(1-\alpha)R}{R_1(1-\alpha)} = -\left(\frac{R_2}{R_1} \cdot \frac{1}{1-\alpha} + \alpha \frac{R}{R_1}\right);$$

$$0 < \alpha < 1; \quad A_u \in \left(-\frac{R_2}{R_1}, -\infty\right).$$

$$Z_{\text{int}} = R_1 + Z_i \left| \frac{R_2 + \alpha(1-\alpha)R}{1 + A_0(1-\alpha)} \right|.$$

Reglarea amplificării în intervalul (-1,+1)

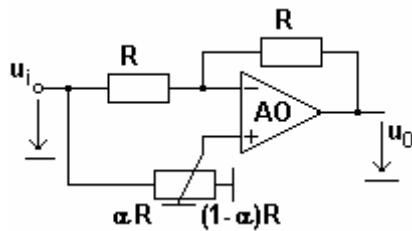

Figura 3.14

$$u_0 = -\frac{R}{R} \cdot u_i + \left(1 + \frac{R}{R}\right) \cdot \frac{(1-\alpha)u_i R}{R} = u_i (1 - \alpha \cdot 2); \quad 0 < \alpha < 1; \quad A \in (-1, +1).$$

Aplicații:

- Extinderea domeniului de măsură la un ADC după polaritatea semnalului;
- Măsurarea temperaturii cu punte activă.

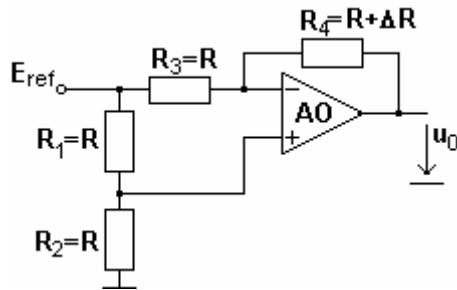

Figura 3.15

$$u_0 = E_{ref} \left[-\frac{R + \Delta R}{R} + \left(1 + \frac{R + \Delta R}{R}\right) \cdot \frac{R}{2R} \right] = \frac{E_{ref}}{2R} (-2R - 2\Delta R + R + R + \Delta R) = \frac{E_{ref}}{2R} (-\Delta R);$$

De obicei $R + \Delta R = R_0(1 + \alpha T)$, (termorezistență).

Amplificatorul (inversor / neinversor) sumator

Sumator inversor:

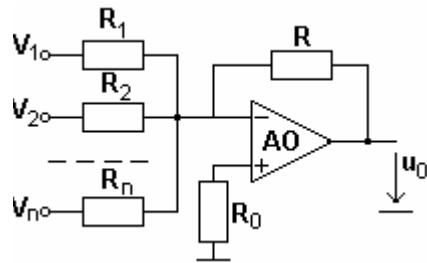

Figura 3.16

Schema echivalentă:

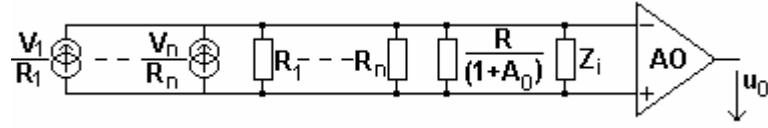

FIG 3.17

$$e_d = I_{echiv} R_{echiv}, \text{ unde } I_{echiv} = \sum_{i=1}^n \frac{u_i}{R_i} \text{ și } \frac{1}{R_{echiv}} = \sum_{i=1}^n \frac{1}{R_i} + \frac{1+A_0}{R} + \frac{1}{Z_i}.$$

$$u_0 = -A_0 e_d = -A_0 \cdot \sum_{i=1}^n \frac{u_i}{R_i} \cdot \frac{1}{\sum_{i=1}^n \frac{1}{R_i} + \frac{1+A_0}{R} + \frac{1}{Z_i}}.$$

Dacă $R_i = R$ pentru $i = (1, n)$ \Rightarrow

$$\Rightarrow u_0 = \frac{-A_0 \cdot \frac{1}{R} \cdot \sum_{i=1}^n u_i}{\frac{n}{R} + \frac{1+A_0}{R} + \frac{1}{Z_i}} = -\sum_{i=1}^n u_i \cdot \frac{1}{\frac{n}{A_0} + \frac{1}{A_0} + 1 + \frac{R}{Z_i A_0}} = -\frac{\sum_{i=1}^n u_i}{1 + \varepsilon}; \text{ unde } \frac{n}{A_0} \text{ este eroarea datorată numărului de intrări; } \frac{1}{A_0} \text{ este eroarea AO; } \frac{R}{Z_i A_0} \text{ este eroarea lui } Z_i.$$

$$\Rightarrow \frac{n}{A_0} + \frac{1}{A_0} + \frac{R}{Z_i A_0} = \varepsilon, \text{ o eroare.}$$

$$\Rightarrow n \downarrow; A_0 \uparrow; Z_i \uparrow; R \downarrow.$$

Sumator neinversor:

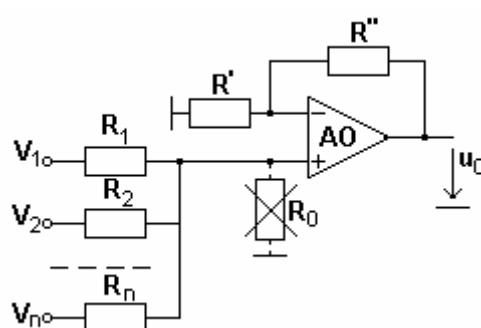

Figura 3.18

Schema echivalentă:

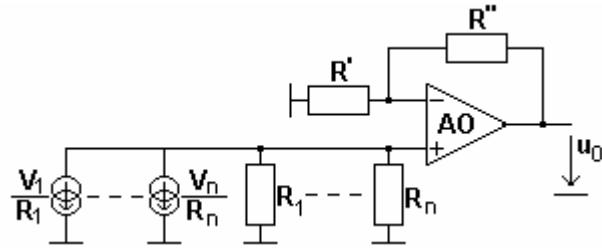

FIG 3.19

$$u_0 = V_+ \left(1 + \frac{R''}{R'} \right); \quad V_+ = \left(\sum I_k \right) \cdot R_{echiv} = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{u_i}{R_i}}{\sum_{i=1}^n \frac{1}{R_i}};$$

$$\text{Pentru } R_i = R, \quad i = (1, n) \quad \Rightarrow \quad u_0 = \left(1 + \frac{R''}{R'} \right) \cdot \frac{\frac{1}{R} \cdot \sum_{i=1}^n u_i}{\frac{n}{R}} = \frac{\left(1 + \frac{R''}{R'} \right)}{n} \cdot \left(\sum_{i=1}^n u_i \right).$$

$$\text{Dacă } \frac{\left(1 + \frac{R''}{R'} \right)}{n} = 1 \quad \Rightarrow \quad u_0 = \sum_{i=1}^n u_i.$$

Aplicatie:

→ convertor numeric – analogic

$$R_1 = \frac{R}{2^0}; \quad R_2 = \frac{R}{2^1}; \quad \dots \quad R_n = \frac{R}{2^{n-1}}; \quad u_i = \begin{cases} "0" & \rightarrow GND \\ "1" & \rightarrow +Vcc \end{cases} \quad i = (1, n).$$